

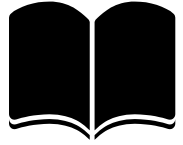
Tema 1:

Història de l'avaluació psicològica

Curs: 2024-2025

Prof. Dr. Jesús Castro Calvo

Bibliografía recomanada

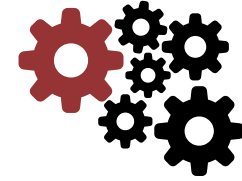
- ❑ Fernández-Ballesteros, R. (2011). *Evaluación psicológica: concepto, métodos y estudio de casos*. Madrid: Pirámide. **Capítol 1**
- ❑ Moreno Rosset, C. (2005). *Evaluación Psicológica. Concepto, proceso y aplicación en las áreas del desarrollo y de la inteligencia*. Madrid: Sanz y Torres. **Capítols 1 i 2**
- ❑ Buela-Casal, G. i Sierra, J. C. (1997). *Manual de evaluación psicológica. Fundamentos, técnicas y aplicaciones*. Madrid: Siglo XXI. **Capítol 1**

1 ● Introducció a l'avaluació psicològica

Al voltant del 60% de les tasques que du a terme un psicòleg al llarg del seu exercici professional són d'avaluació (Moreno, 2005).

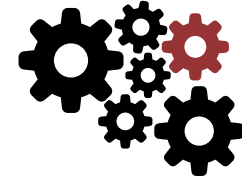
En quines situacions i contextos el psicòleg fa activitats d'avaluació?

1.1 Avaluació psicològica: contextos

❑ Situació 1: avaluació clínica (psicodiagnòstic)

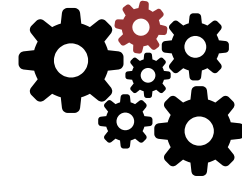
- Descripció de la situació: avaluació inicial d'un pacient que acudeix a la consulta perquè es troba desmotivats i plora amb freqüència.
- Objectiu de l'avaluació: emetre un diagnòstic, recomanar una intervenció i monitorar l'impacte del tractament.
- Focus de l'avaluació: conèixer el motiu de la consulta i els símptomes, els factors personals i situacionals que expliquen el quadre clínic, i si els símptomes s'ajusten a la descripció d'un trastorn psicològic, d'acord amb les classificacions diagnòstiques en ús (DSM-5 i CIE-11).
- Recollida d'informació: entrevistes semiestructurades, tests psicològics, converses informals amb la gent del seu entorn, observació i anàlisi funcional de la conducta...
- Resultat de l'avaluació: emissió d'un diagnòstic, recomanació d'una intervenció i avaluació del impacte una vegada el pacient rep l'alta.

1.1 Avaluació psicològica: contextos

❑ Situació 2: avaluació organitzacional (selecció de personal)

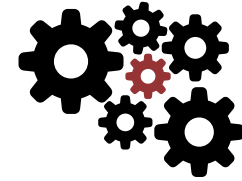
- Descripció de la situació: una empresa sol·licita l'ajuda d'un psicòleg per dur a terme un procés de selecció de personal.
- Objectiu de l'avaluació: identificar el perfil més adequat per a un lloc de gestió d'una certa responsabilitat.
- Focus de l'avaluació: indagar en les característiques que l'empresa espera d'aquest nou treballador (per exemple, habilitats socials, assertivitat, empatia, responsabilitat, etc.) i trobar l'aspirant que més s'adeqüe a aquest perfil.
- Recollida d'informació: entrevista de selecció, administració de qüestionaris (per exemple, de personalitat), recreació de situacions per tal d'avaluar el comportament de l'aspirant en diferents contextos, etc.
- Resultat de l'avaluació: elaboració d'un perfil de cada candidat, presentació a l'empresa i selecció del més adient.

1.1 Avaluació psicològica: contextos

❑ Situació 3: avaluació escolar (assessorament vocacional)

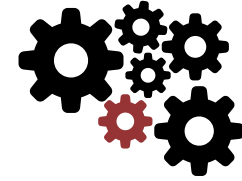
- Descripció de la situació: la direcció d'un centre educatiu demana al psicòleg que comence un procés d'assessorament vocacional amb l'alumnat de 4t d'ESO.
- Objectiu de l'avaluació: conèixer les aptituds, les habilitats i els interessos de l'alumnat per tal de fer recomanacions sobre alternatives educatives.
- Focus de l'avaluació: avaluació d'aspectes cognitius (per exemple, nivell d'intel·ligència verbal vs. intel·ligència lògicomatemàtica), preferències personals i motivacions, expectatives (realistes vs. idealistes), etc.
- Recollida d'informació: test d'intel·ligència, d'aptituds acadèmiques, de preferències vocacionals, entrevista personal...
- Resultat de l'avaluació: recomanar a cada estudiant les alternatives educatives que s'ajusten millor a les seues característiques i preferències.

1.1 Avaluació psicològica: contextos

❑ Situació 4: avaluació en salut (anàlisi de l'eficàcia d'una intervenció)

- Descripció de la situació: el Ministeri de Sanitat ha posat en marxa un programa per a conscienciar sobre els riscos del consum excessiu d'alcohol i ara vol avaluar-ne l'impacte.
- Objectiu de l'avaluació: analitzar si el programa de prevenció ha tingut un impacte significatiu en la reducció del consum d'alcohol entre persones de diferents grups d'edat.
- Focus de l'avaluació: avaluació del nivell de consum d'alcohol després de posar en marxa el programa preventiu.
- Recollida d'informació: anàlisi de diferents indicadors de consum d'alcohol abans i després de l'inici del programa (per exemple, impostos recaptats mitjançant la venda de begudes alcohòliques), cribratge sobre l'impacte del programa en una porció representativa de població, etc.
- Resultat de l'avaluació: valoració de l'eficàcia d'un programa preventiu a escala nacional i elaboració de recomanacions sobre com se'n pot millorar l'impacte.

1.1 Avaluació psicològica: contextos

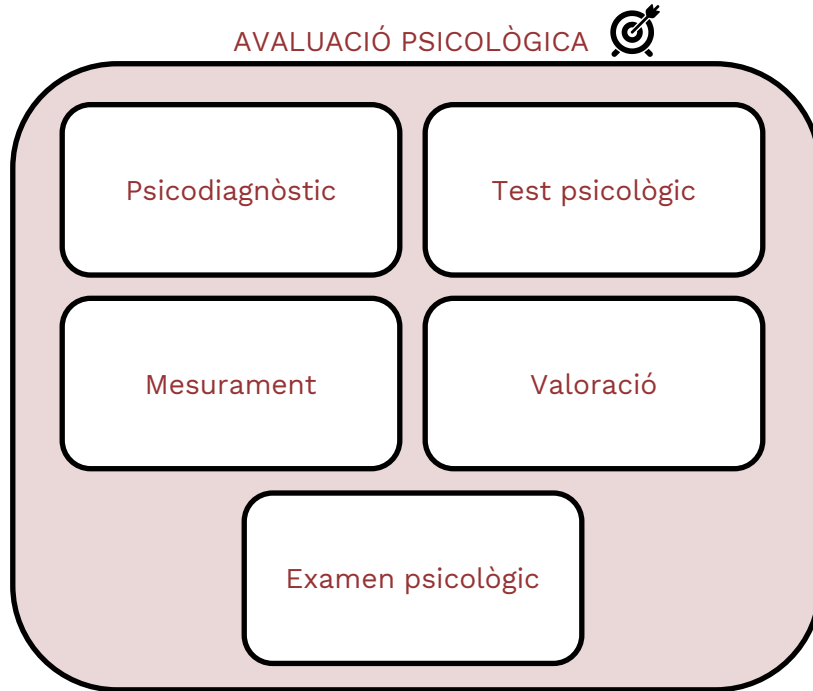
❑ Situació 5: avaluació experimental (estudi correlacional)

- Descripció de la situació: un investigador vol conèixer l'impacte dels videojocs en el rendiment acadèmic.
- Objectiu de l'avaluació: analitzar la possible relació entre l'increment en l'ús del videojocs i la reducció del rendiment a l'escola en xiquets i xiquetes.
- Focus de l'avaluació: avaluació de l'ús de videojocs i de diferents indicadors generals i específics de rendiment acadèmic.
- Recollida d'informació: entrevistes, tests psicològics, contrast de la informació amb les pares i les mares i el professorat, etc.
- Resultat de l'avaluació: càlcul del nivell de correlació (i el seu signe) entre l'ús de videojocs i el rendiment acadèmic.

1.1 Avaluació psicològica: contextos

- ❑ Tal com hem vist, l'avaluació psicològica es dona en una infinitat de contextos, amb nombrosos objectius i amb procediments diversos.
- ❑ Què caracteritza l'avaluació psicològica? En tots el casos:
 - Es duen a terme activitats d'exploració, de mesurament i/o d'anàlisi de comportaments o de fenòmens psicològics o importants per a la disciplina.
 - L'avaluació es du a terme mitjançant un procés d'indagació, valoració i presa de decisions.
 - L'avaluació psicològica repercuteix en l'individu.

1.2 Distincions terminològiques

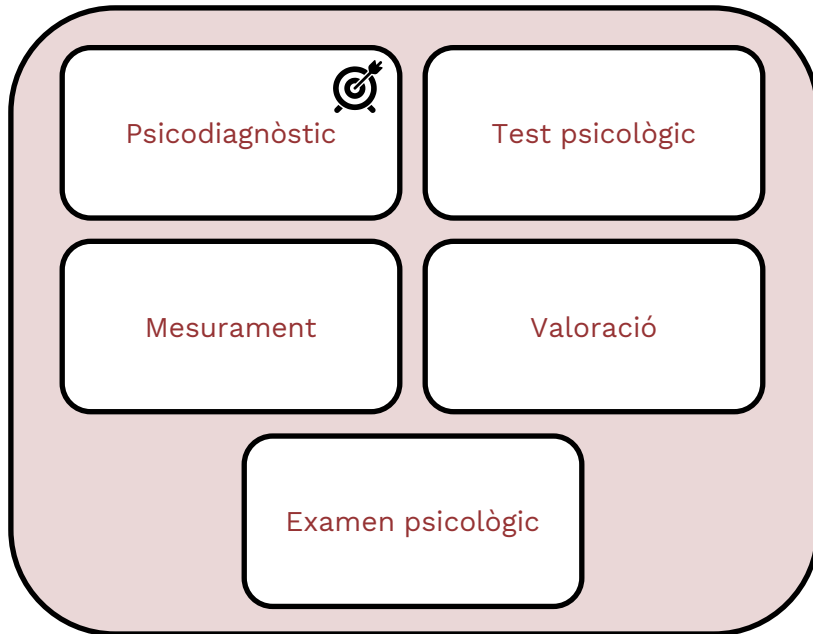

□ Definició: «Disciplina que explora i analitza el comportament d'un subjecte o grup amb diferents objectius per mitjà d'un procés de presa de decisions, en el qual s'utilitzen una sèrie de dispositius per a l'avaluació d'aspectes tant positius com negatius.» (Garaigordobil, 1998).

- Descripció.
- Diagnòstic.
- Selecció.
- Predicció.
- Explicació.
- Valoració.
- Tests.
- Autoinformes.
- Escales.
- Entrevistes.
- Observació.
- Proves projectives.
- Proves fisiològiques.
- Proves neuropsicològiques.
- Experiments conductuals.
- ...

1.2 Distincions terminològiques

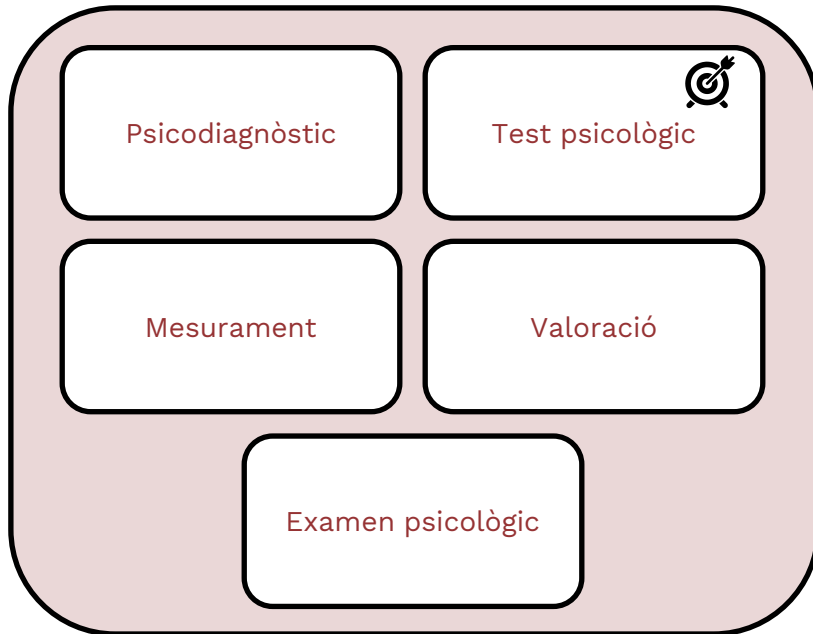
AVALUACIÓ PSICOLÒGICA

- ❑ Definició: «Procés d'identificació de les alteracions psicològiques (quadres clínics), mitjançant proves qualitatives i quantitatives.» (Moreno, 2005).
- ❑ Originalment associat a la tradició mèdica, es focalitza únicament en aspectes negatius (o patològics).
- ❑ Els termes *psicodiagnòstic* i *avaluació psicològica* s'han utilitzat indistintament per a parlar del mateix procés de recollida d'informació i valoració.
- ❑ Durant molts anys, a les facultats s'estudiava l'assignatura de «psicodiagnòstic» en lloc d'«avaluació psicològica».

1.2 Distincions terminològiques

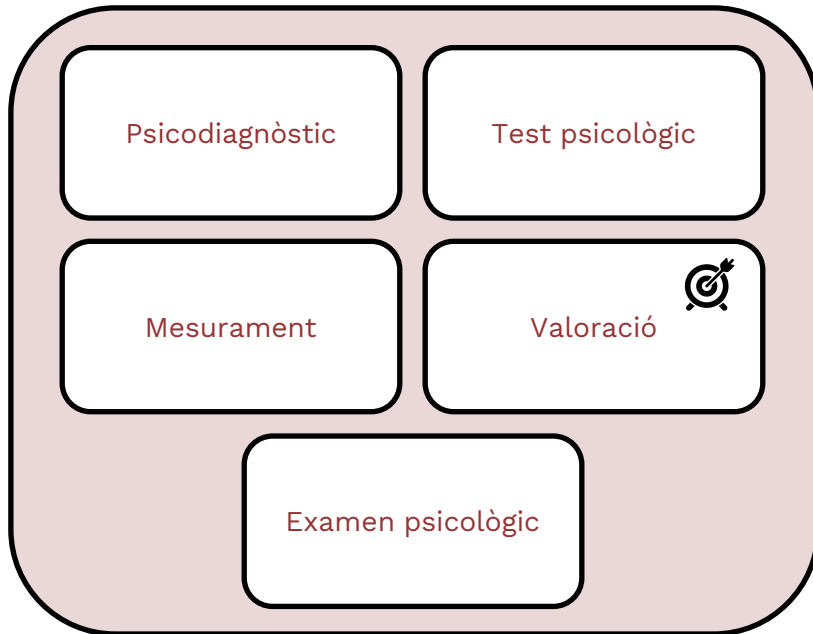
AVALUACIÓ PSICOLÒGICA

- ❑ Definició: «Procediment sistemàtic per a observar la conducta i descriure-la amb ajuda d'escala numèriques o categories establides.» (Cronbach, 1990).
- ❑ Terme íntimament lligat a la **psicometria** (nexa entre l'avaluació psicològica i l'estadística).
- ❑ Durant molt de temps, s'ha donat tanta importància als tests psicològics en el procés d'avaluació psicològica que els dos termes s'han utilitzat indistintament.
- ❑ Fins i tot, en algunes facultats s'estudiava l'assignatura de «test psicològic» en lloc d'«avaluació psicològica» o «psicodiagnòstic».

1.2 Distincions terminològiques

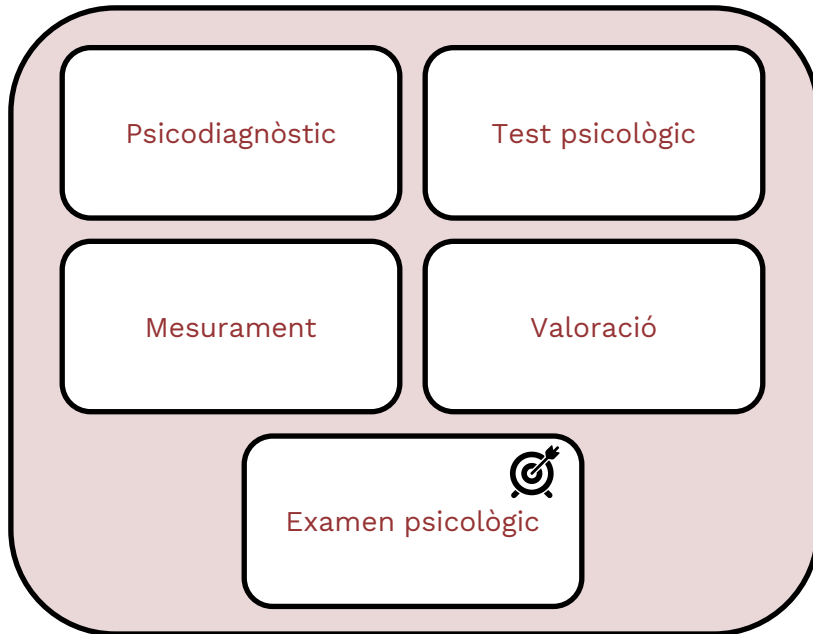
AVALUACIÓ PSICOLÒGICA

- ❑ Definició: «Avaluació del mèrit o el valor d'alguna cosa.» (Moreno, 2005).
- ❑ Importància de l'anàlisi qualitativa dels resultats de l'avaluació psicològica.

1.2 Distincions terminològiques

AVALUACIÓ PSICOLÒGICA

- ❑ Definició: «Conjunt d'accions encaminades a comprendre el que un subjecte transmet al psicòleg en la consulta psicològica, sobre les seues pròpies aptituds, actituds i vivències, que permeten preveure el seu desenvolupament futur o prendre les decisions oportunes amb vista a solucionar algun tipus de problema.» (Buida i Domènech, 1980).
- ❑ En determinats contextos, s'utilitza com a sinònim d'«examen psicotècnic», i en altres, com a sinònim d'«avaluació psicològica».

2. Antecedents de l'avaluació psicològica

2.1 Antecedents precientífics

Astrologia

La Xina

La Bíblia

Antecedents filosòfics

- ❑ De la mateixa manera que els astres regulen el ritme del cicle dia-nit, les mareas o les collites, els astres determinen gran part de la conducta humana.
- ❑ La posició dels astres el dia del naixement condiciona (i permet predir) el comportament adult.
- ❑ Avaluació d'infants per a la selecció de futurs alts càrrecs de l'Administració pública.
- ❑ Establiment i avaluació de criteris per a la selecció de guerrers.
- ❑ Pitàgores: ús de diferents procediments per a seleccionar els millors alumnes.
- ❑ Sòcrates: ús de l'entrevista (entrevista socràtica).
- ❑ Aristòtil i Teofrast: determinació de les característiques personals a partir de les característiques físiques.

2.1 Antecedents precientífics

Malleus maleficarum, 1486
(‘El martell dels bruixes’)

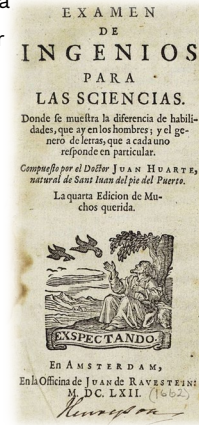
Examen de ingenios para las ciencias, 1575

Primeres universitats europees

- ❑ Descripció dels signes i símptomes que caracteritzen una persona posseïda.
- ❑ Descripció dels procediments per a l'avaluació (concretament, per a l'interrogatori) de possibles persones posseïdes (psicodiagnòstic?)

- ❑ Primer tractat en què es defensa la importància de conèixer i d'avaluar les capacitats i les destreses individuals, per a dirigir el futur educatiu i professional (assessorament vocacional).

- ❑ Exàmens regulars per a l'obtenció de títols i mencions (avaluació del rendiment acadèmic).

2.2 Antecedents científics

Frenologia
(Gall, 1758-1828)

Matemàtiques
(Quételet, 1796-1874)

Psiquiatria

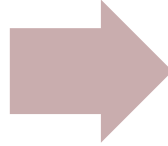

Evolucionisme
(Darwin, 1809-1882)

- ❑ Les facultats psicològiques corresponen a determinades zones cranials; per tant, si s'estudien, es poden avaluar les facultats psicològiques.
- ❑ Sistema de diagnòstic basat en la palpació del crani que permetia l'avaluació de diferents característiques psicològiques.
- ❑ Va ser un dels pioners en l'aplicació de l'estadística a les ciències socials.
- ❑ Després d'observar el comportament de diferents variables orgàniques i sociològiques, es va adonar que es distribueixen seguint la campana de Gauss.
- ❑ Va proposar normes i mesures de tendència central.
- ❑ Pinel (1745-1826): breu classificació de les malalties mentals i èmfasi en l'anàlisi de la història clínica en el diagnòstic.
- ❑ Kraepelin (1856-1926): èmfasi en la importància del sistema de classificació (objectius i generalitzables) en l'avaluació psicològica.
- ❑ Esquirol (1772-1849): reconeixement de diferents nivells de retard mental i les primeres tècniques per a mesurar-lo.
- ❑ L'evolucionisme constitueix el millor exponent del pes de les diferències individuals entre els membres d'una mateixa espècie. Així, els individus més adaptats sobreviuen, mentre que els febles moren.
- ❑ En els humans, la característica individual que assegura la supervivència és la intel·ligència.
- ❑ Auge de l'avaluació de la intel·ligència.

2.2 Antecedents científics

Psicofísica
(Weber, 1795-1878)
(Fechner, 1801-1887)

Psicologia experimental
(Wundt, 1832-1920)

- ❑ La psicofísica, precursora de la psicologia científica, defensa que les experiències psicològiques es poden verbalitzar; per tant, també es poden **mesurar i classificar segons la intensitat**.
- ❑ Problema per a l'avaluació: hi ha més interès de descobrir lleis generals que diferències individuals.
- ❑ Contribució a l'avaluació: disseny de mesures objectives per a fenòmens psicològics (con ara la sensació i la percepció) i la sistematització de la situació d'avaluació.
- ❑ Llei de Weber-Fechner: relació quantitativa entre la magnitud d'un estímul físic i com es percep aquest estímul. Ús d'**autoinformes** per a mesurar aquesta percepció.

- ❑ 1879: primer laboratori de psicologia a Leipzig.

- ❑ Problema per a l'avaluació: la psicologia experimental negava la importància de les diferències individuals, no autoritzava l'ús d'autoinformes, no considerava possible fer psicologia fora del context d'un laboratori i considerava les diferències individuals "errors de mesura".
- ❑ Contribució a l'avaluació: disseny de paradigmes d'avaluació altament controlats, en què es remarca la importància de donar sempre les mateixes instruccions als participants.
- ❑ Paradoxalment, va influir molt en el disseny de les tasques que posteriorment s'han utilitzat per a mesurar les diferències individuals

3. Constitució de l'avaluació psicològica

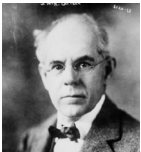
3.1 Pares de l'avaluació psicològica

Galton (1822-1911)

Binet (1857-1911)

Cattell (1860-1944)

- ❑ Considerat el pare de la psicometria i de la psicologia diferencial (a diferència de Wundt o dels psicofísics, Galton donava una gran importància a l'estudi d'allò que permet diferenciar els individus i caracteritzar-los).
- ❑ Idees polèmiques: Galton (cosí de Darwin) creia que la intel·ligència era hereditària i que per mitjà de l'eugenèsia podia aconseguir-se millorar la intel·ligència de la població (Llei de regressió a la mitjana?).
- ❑ 1884: fundació d'un laboratori antropomètric on mesurava aspectes psicofisiològics, com ara els temps de reacció, la capacitat sensorial (auditiva i visual), la força muscular, etc.
- ❑ Considerava que la discriminació sensorial (per exemple, la capacitat per a identificar canvis subtils de temperatura, de pes o de longitud) permetia avaluar la intel·ligència, utilitzant aquesta variable per a avaluar el grau de discapacitat intel·lectual.
- ❑ Principals aportacions de Galton al camp de l'avaluació psicològica:
 - Interès per l'anàlisi quantitativa de les diferències humanes (les diferències individuals es podien explicar com a quantitius continus que seguien la distribució de la corba de Gauss).
 - Interès per la recopilació empírica i sistemàtica de la informació (va avaluar 9.377 persones en 17 variables).
 - Aplicació de l'estadística per a la interpretació de la informació obtinguda en les avaluacions (va proposar barems, mesures de tendència central i, fins i tot, va dissenyar un nou índex de correlació).

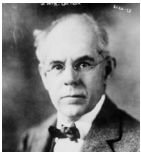
3.1 Pares de l'avaluació psicològica

Galton (1822-1911)

Binet (1857-1911)

Cattell (1860-1944)

- ❑ Binet va centrar la major part del seu treball en l'estudi de la intel·ligència.
- ❑ A diferència de Galton, Binet no creia que la intel·ligència podia mesurar-se mitjançant processos sensorials bàsics: «El que fa falta estudiar no són les sensacions, sinó les facultats psíquiques superiors, que són les que tenen el paper més important, i la psicologia hauria de prestar-los molta més atenció» (Binet i Henri, 1905).
- ❑ Proposa «tests mentals» per a avaluar les funcions cognitives superiors (que considera el substrat de la intel·ligència): memòria, imatges mentals, imaginació, atenció, comprensió, suggestibilitat, sentiments estètics i morals, etc.
- ❑ Proposa quatre requisits que han de complir els tests mentals:
 - Que estiguen formats per tasques senzilles.
 - Que s'invertisca poc de temps en l'aplicació.
 - Que els resultats siguin independents de l'examinador.
 - Que els resultats puguin ser contrastats per altres observadors.

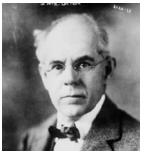
3.1 Pares de l'avaluació psicològica

Galton (1822-1911)

Binet (1857-1911)

Cattell (1860-1944)

- A petició del Ministeri d'Instrucció Pública francès va elaborar, juntament amb Simon, una prova d'intel·ligència: l'escala Binet-Simon.

-Composta per 30 problemes (comprensió, lògica, raonament, etc.) ordenats en funció de la dificultat.

-L'escala es va aplicar a un grup de 50 alumnes d'entre 3 i 11 anys i els resultats es van comparar amb els d'un grup de xiquets amb discapacitat intel·lectual.

-La puntuació de cada infant s'expressava en termes de l'edat mental (nivell mental).

-Permetia contrastar si el xiquet seguia un desenvolupament normal (ajustat a la seua edat cronològica), retardat o avançat.

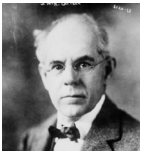
3.1 Pares de l'avaluació psicològica

Galton (1822-1911)

Binet (1857-1911)

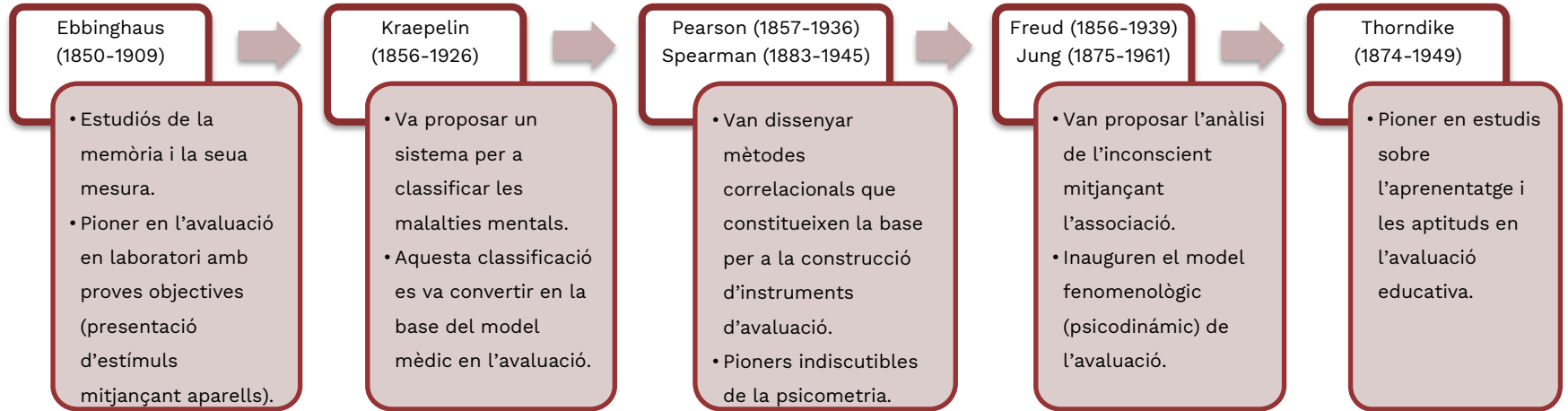

Cattell (1860-1944)

- ❑ Psicòleg americà amb una sòlida formació europea (com Wundt i Galton): tesi doctoral sobre les diferències individuals en els temps de reacció (dirigida per Wundt).
- ❑ Desenvolupa l'estudi diferencial dels temps de reacció per mitjà de diferents proves psicològiques.
- ❑ 1890: publicació de l'article «Mental test and measurements», on utilitza el terme *test mental*: el seu objectiu és determinar el rang, l'exactitud i la naturalesa de les facultats psicològiques.
- ❑ **Rebutja la introspecció** i defensa l'ús de procediments de mesura objectiva en l'estudi de les execucions dels subjectes.
- ❑ Divulga l'ús dels tests als EUA i aconsegueix que la comunitat científica reconega la psicologia com una ciència.

3.2 Altres autors rellevants

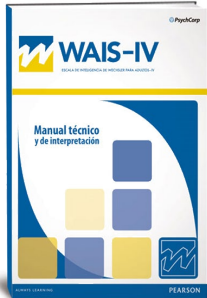

4 ● Desenvolupament històric de l'avaluació psicològica

4.1 Deu fites històriques (1910-1970)

- ❖ 1914: Woodworth dissenya el primer qüestionari de cribatge de l'ajust personal, la personalitat i la psicopatologia (aplicat a milers de soldats durant la Primera Guerra Mundial).
- ❖ 1918: Test d'intel·ligència *Army alpha* i *Army beta*.
- ❖ 1921: Rorschach publica el seu famós test projectiu.
- ❖ 1935: Vigotsky proposa el concepte «zona de desenvolupament pròxim».
- ❖ 1939: Wechsler publica la primera edició de la seua escala d'intel·ligència.
- ❖ 1947: Halstead i Luria publiquen l'obra *Restauració de la funció després d'una lesió cerebral*, el primer referent de l'avaluació neuropsicològica.
- ❖ 1948: L'OSS planteja una definició d'avaluació com «l'art d'arribar a conclusions suficients amb dades insuficients», que constitueix un antecedent de l'avaluació conductual.
- ❖ 1950: Es postula la necessitat d'utilitzar el mètode científic en el procés de l'avaluació psicològica a partir de les aportacions de Shapiro.
- ❖ 1955: Kelly publica el test de constructes personals
- ❖ 1963: Staats fa la primera proposta d'avaluació conductual integradora (una fusió del model conductual i del psicomètric).

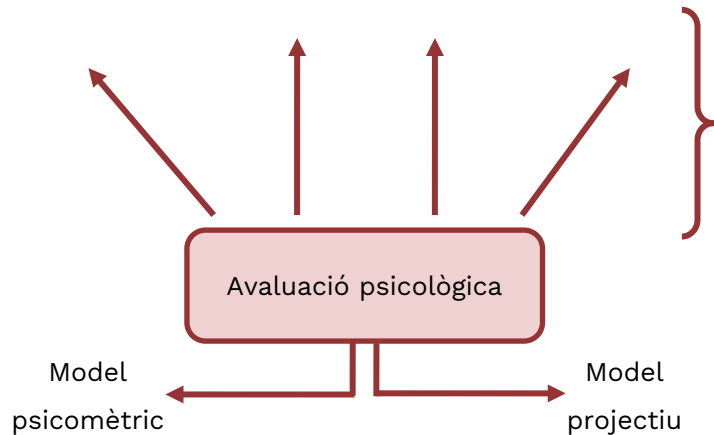

4.2 Primera Guerra Mundial

- ❑ El període d'entreguerres va constituir un moment decisiu en l'evolució i el desenvolupament de l'avaluació psicològica (Pelechano, 1988).
- ❑ Com a resposta a les noves necessitats de l'exercit americà d'avaluar milers de potencials reclutes i assignar-los a diferents llocs en funció de les seues habilitats, les destreses i el nivell intel·lectual, l'APA constitueix en 1917 una comissió encarregada de desenvolupar recursos d'avaluació psicològica:
 - 📁 Tests col·lectius d'intel·ligència: *Army alpha* i *beta* (Otis).
 - 📁 Primers inventaris de personalitat i psicopatologia: la fitxa de dades personals Woodworth (simptomatologia neuròtica).
- ❑ Com a resultat de la implicació de la psicologia durant la Primera Guerra Mundial:
 - 📁 Comença a considerar-se la psicologia com una professió qualificada que pot resoldre problemes de la vida real.
 - 📁 S'avança en la metodologia de construcció de tests i es forma un gran banc de dades de població general (reclutes).
 - 📁 Es consolida l'aplicació del tests psicològic: «el psicòleg com a passador de tests».

4.3 Període d'entreguerres

- ❑ El desenvolupament de l'avaluació psicològica durant el període d'entreguerres es caracteritza per una expansió i una dissociació creixents:

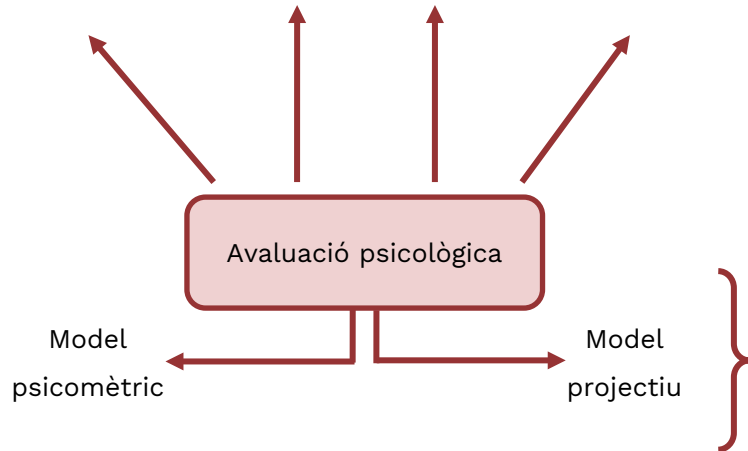

- ❑ Expansió creixent:

- Prolifерació en la construcció i l'aplicació (moltes vegades indiscriminada) dels tests.
- Obertura de l'avaluació a altres factors més enllà de la intel·ligència: la personalitat, els interessos, la conducta social, etc.
- Generalització de l'avaluació psicològica en altres camps (diferents del militar), com l'industrial i el clínic.

4.3 Període d'entreguerres

- ❑ El desenvolupament de l'avaluació psicològica durant el període d'entreguerres es caracteritza per una expansió i una dissociació creixents:

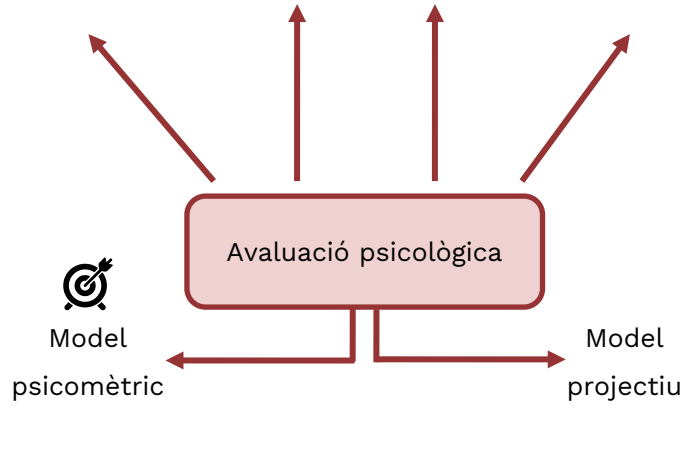
- ❑ Dissociació creixent :

-D'una banda, un creixement espectacular del model d'avaluació psicomètric.

-I de l'altra, el naixement d'un moviment d'avaluació completament oposat: l'avaluació projectiva.

4.3 Període d'entreguerres

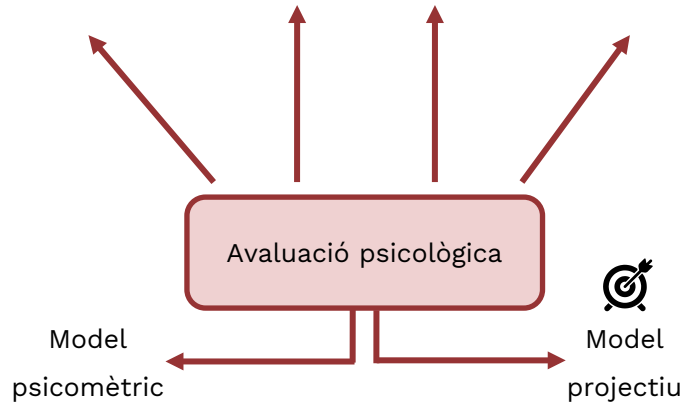
- ❑ El desenvolupament de l'avaluació psicològica durant el període d'entreguerres es caracteritza per una expansió i una dissociació creixents:

- ❑ La teoria dels tests es va desenvolupant i refinant (fiabilitat, validesa, objectivitat).
- ❑ Sorgeix la metodologia de l'anàlisi factorial (Thurstone, 1935).
- ❑ Publicació de proves rellevants:
 - 1927: l'inventari d'interessos vocacionals de Strong.
 - 1938: test gestàltic de Bender.
 - 1939: l'escala Wechsler-Bellevue d'intel·ligència per a adults.

4.3 Període d'entreguerres

- ❑ El desenvolupament de l'avaluació psicològica durant el període d'entreguerres es caracteritza per una expansió i una dissociació creixents:

- ❑ Definició de mètodes projectius (Frank, 1939): material amb una estructura mínima, en què el subjecte estructura el material projectant-hi la seua manera personal d'ordenar la realitat.
- ❑ Característiques de l'avaluació projectiva:
 - Tècniques d'avaluació individual centrades en el diagnòstic clínic (**necessari per al tractament dels militars que tornaven del front amb quadres neuròtics**).
 - Prioritat dels aspectes qualitatius.
 - Prioritat de la praxi sobre la investigació.
 - No accepta els requisits tècnics i metodològics del model psicomètric.
- ❑ Publicació de proves rellevants:
 - 1921: *Psychodiagnostik* (llibre on es publica el test de Rorschach).
 - 1935: Test d'apercepció temàtica (TAT) de Murray.

4.4 Segona Guerra Mundial

- ❑ Durant la Segona Guerra Mundial, els psicòlegs tornen a assumir un paper important a l'hora d'avaluar les aptituds i de seleccionar els nous reclutes i classificar-los:
 - 📖 Els EUA desenvolupen *l'Army general classification test* i altres proves específiques per a seleccionar oficials i cossos tècnics de l'exèrcit.
 - 📖 Anglaterra utilitza proves d'intel·ligència general amb continguts no verbals, com ara les matrius progressives de Raven o el test dels dominós d'Anstey.
- ❑ El 1942, Hathaway i Mckinley publiquen el «Minnesota Multiphasic Personality Inventory» (MMPI), un dels qüestionaris més importants en l'àmbit de l'avaluació de la personalitat i de l'avaluació clínica.
- ❑ En conclusió, entre la Primera Guerra Mundial i la Segona; és a dir, durant el període d'entreguerres, es van aplicar un total de **60.000.000 de tests a 20.000.000 de persones** (Pelechano, 1988).

4.5 Crisis de l'avaluació psicològica (1946-1965)

- ❑ Després de les grans guerres, va començar un èxode d'importants psicòlegs europeus especialitzats en l'avaluació psicològica cap als EUA.
- ❑ Als EUA, la necessitat d'avaluar la intel·ligència i les aptituds d'una gran quantitat de soldats se substitueix per l'avaluació clínica dels soldats que han tornat de la Guerra i la seua reinserció en la societat.
- ❑ Avanços en el camp psicomètric:
 - 📖 1955: Cronbach i Meehl «Validesa de constructe en els tests psicològics».
 - 📖 Desenvolupament de l'avaluació factorial de la personalitat: Eysenck i Cattell.
 - 📖 1954: recomanacions per a la construcció, la validació i la interpretació de tests (APA). La proposta és que qualsevol test nou es publiqui acompanyat d'un manual on s'especifiqui la teoria en què es basa, les característiques psicomètriques i la interpretació.

4.5 Crisis de l'avaluació psicològica (1946-1965)

- ❑ A poc a poc, fins i tot experts en tests psicològics (com Cronbach) comencen a criticar-ne l'ús indiscriminat:
 - 📖 30 mesos després del disseny del primer test col·lectiu escolar, ja s'havia aplicat a més de 4.000.000 de xiquets als EUA!
 - 📖 1971: s'estima que a les escoles dels EUA, anualment s'apliquen més de 250.000.000 de tests (Holtzman, 1971).
- ❑ La psicologia soviètica fa crítiques importants al model psicomètric d'avaluació psicològica:
 - 📖 Un mateix resultat en un test (de qualsevol tipus) pot estar motivat per processos psicològics molt diferents.
 - 📖 Una prova psicològica (per exemple, un test de personalitat) avalua una persona en un moment concret, i obvia el seu desenvolupament previ o posterior i com pot influir en la dimensió avaluada.
 - 📖 Quan l'avaluació se centra a fer un pronòstic, nega el fet que la persona pugui canviar.
 - 📖 Els resultats d'una avaluació depenen, en gran manera, de la situació i les condicions de l'aplicació.

4.5 Crisis de l'avaluació psicològica (1946-1965)

- ❑ Hi ha una **crisi externa** de l'avaluació psicològica (la societat s'alça en contra de l'aplicació massiva de tests psicològics):
 - 📖 L'ús dels tests com a instruments al servei dels valors dominants (econòmics, socials i polítics).
 - 📖 El test com una forma d'atac a la intimitat de la persona (per exemple, els tests de personalitat).
 - 📖 La negació d'oportunitats als desfavorits (els tests d'intel·ligència dissenyats per a afavorir les minories dominants).
- ❑ Conseqüències de la crisi externa:
 - 📖 1959: crema de protocols de tests en una escola de Texas.
 - 📖 1964: es prohibeix l'ús dels tests a l'estat de Califòrnia i a les escoles de Nova York.
 - 📖 El Congrés americà prohibeix els tests psicològics com a instrument de selecció de funcionaris.

4.5 Crisis de l'avaluació psicològica (1946-1965)

- ❑ I també una **crisi interna** de l'avaluació psicològica (reflexió sobre la utilitat dels tests psicològics):
 - 📖 Crítiques al model psicomètric per l'escassa fiabilitat, la validesa predictiva, la utilitat clínica, etc., dels tests psicològics.
 - 📖 Crítiques als models clínics i projectius: a Holtzman se li encomana la tasca d'avaluar l'eficàcia de l'ús del test de Rorschach en l'avaluació de pilots de les forces armades. Després de preparar un disseny experimental en el qual vint dels millors avaluadors del test de Roschach revisaven els mateixos casos, es va demostrar que el nivell d'encert i de coincidència entre els avaluadors era fins i tot **inferior al que s'obtindria classificant els pilots a l'atzar!**
 - 📖 Crítiques al diagnòstic psiquiàtric per basar-se en un model mèdic de malaltia i per la baixa fiabilitat i la validesa dels sistemes de classificació (DSM-I i II).

4.6 Dècada imperial conductista (1965-1975)

- ❑ En la dècada dels cinquanta, tres autors van crear les bases de la modificació de conducta:

Skinner (1822-1911)

- ❖ 1953: publica *Ciència i conducta humana*, on defensa l'anàlisi experimental de la conducta (anàlisi funcional): recerca de relacions funcionals entre els aspectes observables (manifestos) de la conducta i els estímuls ambientals que la controlen.

Wolpe (1857-1911)

- ❖ 1958: publica *Psicoteràpia per inhibició recíproca*, on defensa la importància de l'entrevista com a tècnica d'avaluació.

Eysenck (1816-1997)

- ❖ 1960: publica *Teràpia de conducta i neurosi*, on presenta el terme *neurosi* (una conducta desadaptativa, l'adquisició i eliminació de la qual es poden explicar en termes de condicionament clàssic).
- ❖ Teoria dels cinc grans trets de personalitat.

4.6 Dècada imperial conductista (1965-1975)

- ❑ L'avaluació conductual sorgeix:

- ☞ Amb la finalitat d'aplicar els principis de l'aprenentatge al tractament de la conducta anormal.
- ☞ En resposta als problemes i les limitacions presents en els tests psicòmètrics, projectius i en els sistemes de diagnòstic psiquiàtrics (DSM-I i II).

- ❑ L'avaluació conductual defensa:

- ☞ Que l'avaluació s'ha de centrar en els aspectes observables de la conducta.
- ☞ Que la conducta és fruit de l'aprenentatge.
- ☞ Que l'avaluació i el tractament estan estretament interrelacionats i impliquen una avaluació idiogràfica.

4.6 Dècada imperial conductista (1965-1975)

- ❑ Naixement oficial de l'avaluació conductual: 1965 Kanfer i Saslow publiquen l'article «Behavioural Analysis».
- ❑ Al 1968: Goldfried, Pomeranz i Cautela utilitzen el terme *avaluació conductual*.
- ❑ Al 1968: Mischel publica *Personalitat i avaluació* (on crítica l'avaluació tradicional, el supòsit d'estabilitat temporal i transituacional del comportament).
- ❑ Auge de la psicologia conductista i l'avaluació funcional de la conducta:
 - 📖 Difusió i optimisme pragmàtic del conductisme.
 - 📖 Desenvolupament de l'anàlisi funcional; des d'aquesta posició es critica durament la testologia.
 - 📖 Es comencen a aplicar les tècniques de modificació de conducta i l'anàlisi funcional de conducta a l'estudi de diferents problemes psicològics.
 - 📖 La posició “oficial” de la psicologia científica és conductista (tot i que encara hi ha altres posicions teòriques).

4.7 Crisi de l'avaluació conductual (dècada dels vuitanta)

- ❑ 1980 (sistemes de classificació): els psicòlegs conductuals comencen a familiaritzar-se amb les categories diagnòstiques imperants en el DSM-III, de manera que rarament opten per una avaluació purament conductual (que quedaria al marge d'aquestes categories diagnòstiques).
- ❑ 1981: Kendall i Hollon publiquen l'obra *Assessment strategies for cognitive-behavioral intervention*, on s'assenten les bases per a l'avaluació psicològica des del model cognitiu.
- ❑ Bellack i Hersen (1988, p. 613): «Si utilitzem entrevistes estandarditzades amb el propòsit d'aconseguir un diagnòstic basat en el DSM-III, generem escales clíniques sobre la severitat dels símptomes, administrem inventaris d'autoinforme i avaluem estils cognitius, podem preguntar-nos: encara és conductual l'avaluació conductual?»

4.7 Crisi de l'avaluació conductual (dècada dels vuitanta)

- ❑ Es comencen a evidenciar les insuficiències del model d'avaluació purament conductual:
 - 📖 En realitat, molt pocs psicòlegs utilitzen únicament tècniques conductuals d'avaluació, sinó que normalment les combinaven amb altres estratègies.
 - 📖 Les tècniques d'avaluació conductual (com ara l'observació o l'anàlisi funcional) eren tècniques imperfectes (amb poc grau d'acord entre els avaluadors).
 - 📖 De vegades, és impossible monitoritzar determinades conductes.
 - 📖 Les tècniques conductuals són difícils d'estandarditzar, per això prolifera l'ús lliure i sense sistematització.
- ❑ **Conclusió** (Bellack i Hersen, 1988): l'avaluació nomotètica (com l'avaluació des del model de trets) pot ser convenient durant les primeres etapes de l'avaluació, quan l'objectiu és fer una descripció general del problema i de les condicions vitals de l'individu. Durant una segona etapa, quan es requereix un coneixement més profund i individualitzat, es recomana l'ús d'estratègies d'avaluació idiosincràtiques (avaluació conductual).

4.8 L'avaluació psicològica contemporània

- ❑ La psicologia va obrint-se a nous camps (la psicologia de la salut, la psicologia positiva, la psicologia comunitària...).
- ❑ Reelaboració i ampliació dels models i procediments d'avaluació a altres àmbits.
- ❑ Posició més tolerant i integradora entre les diferents aproximacions d'avaluació.
- ❑ Pervivència d'ús dels tests: revisió de tests tradicionals i construcció de nous.
- ❑ Aportacions cognitives: aplicació de la teoria del processament de la informació a l'avaluació de la intel·ligència.
- ❑ Ampliació objecte d'estudi: individu, parella, grup, organització, programes...
- ❑ Incorporació de la informàtica a l'avaluació psicològica.

5. Activitat pràctica

Què tenen en comú tots els
grans referents de

l'avaluació psicològica?

Tots són homes blancs occidentals!

Gràcies per la vostra atenció!